

VROUWE BIN M'N KLOMPEN À KLAER?

door Anja Hage

Dit was in de oorlogsjaren veelal een noodkreet van mensen die bij Frans van der Linde aan de deur stonden om hun gerepareerde klompen op te halen. Zoon Giel weet zich nog goed te herinneren hoe dit allemaal ging in de jaren van 1943 tot wel een tijdje na de bevrijding.

Giels vader Frans was werkzaam op de timmerfabriek van de Fa. Scheffelaar in de Auvergnestraat in Bergen op Zoom. Hij was er voorman. Maar door de toenmalige crisis was er niet voldoende werk om de fabriek rendabel te laten draaien. Zo gingen werknemers als een soort agentschap aan huis klompen ontvangen om deze op de fabriek te verzolen c.q. repareren. Ook Frans begon zijn agentschap aan huis op de Hoogstraat 47. Vele mensen uit Tholen, en ook wel vanuit andere dorpen, wisten hem te vinden.

Frans v.d. Linde in de fabriek aan het werk.

Er heerste veel armoede in die tijd en er waren mensen die als schoeisel alleen maar een paar klompen hadden. Wanneer deze dan kapot waren, werden ze bij Van der Linde gebracht. Frans' zoon Giel was een jongetje van acht jaar maar weet zich

er nog veel van te herinneren. "Ik weet nog dat mensen soms op hun sokken naar huis moesten, dan praat je van armoede. Moeder ontving de klompen hoofdzakelijk en ze werden opgeslagen in de gang. Nu was onze gang maar 85 centimeter breed, dus kun je wel een beeld voor ogen halen hoe dat eruit zag. Ze werden ook allemaal van naam of bijnaam voorzien. Want veel mensen, vooral onder de vissers, hadden eenzelfde naam. Daar hielp ik ook aan mee, en dat moest in beide klompen natuurlijk, anders wist je de paren niet meer uit elkaar te houden. Het waren gele kaartjes waar de naam op werd geschreven en deze werden met gluton in de klompen geplakt", legt Giel uit.

Tholen, datum postmerk.

BERICHT.

Hiermede delen wij U mede, dat de door Uw afgegeven klompen gerepareerd zijn.

Wij verzoeken U beleefd ze binnen 4 dagen na datum (poststempel) te doen afhalen. Mocht dit niet geschieden dan zijn wij zoo vrij, voor elke dag meer 5 cent staangeld te berekenen.

Hoogachtend Fa. F. v. d. LINDE
Hoogstraat 47, Tholen.

Deze kaart bij afhaling mede te brengen

Twee keer per week gingen de klompen op transport naar de fabriek. "Dat transport werd eerst door Jan van der Zande gedaan en later heeft Van der Vlies dat overgenomen. Per week hadden we toch wel een honderd paar klompen, ze werden in jute zakken vervoerd. Soms waren ze zó kapot, met complete gaten erin, en dan werd er toch nog hoopvol

gevraagd of ze nog verzoold konden worden. Als ze dan niet te klein waren, kon er nog een kartonnen zooltje in worden gemaakt. Daar werd dan gewoon een oude kartonnen doos voor gebruikt. Anders zouden de splinters er uitsteken. Deze klompen werden dan met een soort schuurmachientje nog gaaf gemaakt. Zo'n akkefietje bracht wel extra werk met zich mee. Een klomp met een groot gat erin daar kun je niet zomaar eenvoudig een zooltje onder plakken", aldus Giel.

Uitzondering

Een heel enkele keer maakte Frans een uitzondering, voor extreem arme mensen. Om deze weer zo snel mogelijk hun klompen terug te kunnen geven, nam hij ze zelf mee en verzoolde ze dan in zijn eigen tijd. Dan maar minder schafttijd, zodat de mensen ze dan 's avonds weer op konden halen. Die persoonlijke service verleende hij alleen bij hoge uitzondering. Frans reed in die tijd op zijn fiets met houten banden dagelijks van en naar zijn werk in Bergen op Zoom.

Op dit adres aan de Hoogstraat zijn heel wat klompen gebracht.

Giel weet zich alles nog goed te herinneren, ook de stank van de klompen. „Wanneer ze verzoold terugkwamen, werden ze in de kamer uitgekapt en op naam weer gesorteerd. Die stank vergeet ik nooit meer. Het waren natuurlijk klompen van allerlei verschillende mensen: arbeiders, vissers, boeren en zo al meer. Die klompen hadden dus allemaal hun eigen geurtje. Mensen lief, als ik er aan terugdenk, ruik ik het nog. Ze werden dan weer in de gang opgestapeld. Meestal een stapel van vijf lagen hoog. Wanneer iemand dan z'n klompen kwam halen en ze zaten net onderop, dan moest je heel die stapel weer omver halen. Moeder had er bijna een dagtaak aan.”

Kooklijm

De zolen werden met kooklijm geplakt. Er brandde dus winter en zomer een kachel in de fabriek. Hierop stond een grote pot met een binnenpot gevuld met water. Daarin werden de vellen kooklijm gegooid. De buitenkant van de klompen werd met een lintzaag in model gebracht. Ze werden onder een pers gezet en nog bijgeschuurd. Wat Giel ook nog weet, is dat zijn vader tussendoor voor hem en een paar vrienden een soort gezondheidssandalen maakte. Laten we maar zeggen dat het de voorloper van de birkenstocks was. Giel legt het uit. “Het was meestal wel afvalhout, maar hij maakte er toch nog iets moois van. Zelfs fabriceerde hij met een schuurmachine een soort bobbel als voetbed erin. De bandjes werden gemaakt van rolluikenlint.”

Giel denkt met een zekere trots terug aan die tijd. Zowel zijn vader als moeder hebben in deze moeilijke jaren toch bij vele gezinnen hulp geboden. “Tegenwoordig is het maar normaal dat we gemiddeld drie paar schoenen tot onze beschikking hebben. Maar wanneer je dan nu weet dat sommige mensen op kousenvoeten terug naar huis moesten, en op hun verzoolden klompen moesten wachten, is dat toch zeer schrijnend. De kosten van de verzoolden klompen waren in die tijd om en nabij 25 cent. En de vijf cent staangeld werd bijna nooit be-

taald omdat de mensen al stonden te wachten om ze op te komen halen. Want ze konden ze eigenlijk geen dag missen.” Frans van der Linde kreeg op 48-jarige leeftijd een hersenbloeding en bleef verlamd. Giel was toen 19 jaar. Zijn vader overleed op 65-jarige leeftijd. Een man met een groot hart mocht niet lang genieten van het leven, maar de herinneringen zijn goed. Hij heeft veel mensen kunnen en willen helpen in een tijd dat het voor zijn eigen gezin ook niet altijd gemakkelijk was. Giel vindt het dan ook belangrijk dat deze herinnering bewaard blijft. Een dierbare herinnering aan zowel zijn vader als zijn moeder. Want hoe vaak heeft zij aan-gehoord.....’Vrouwe bin m'n klompen à klaer?’

Scheffelaar was gevestigd aan de Auvergnestraat.